

Lärare utanför yrket

2022/2023

Sveriges officiella
statistik

Lärare utanför yrket 2022/2023

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Utbildningsstatistik
701 89 Örebro
010-479 40 00

Förfrågningar Jessica Baldgrim
+46 10 479 66 44
Jessica.baldgrim@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:
Källa: SCB, Lärare utanför yrket 2022/2023 Temarapporter 2023:6

Teachers outside the profession 2022/2023

Producer Statistics Sweden, Social Statistics
and Analysis
SE-701 89 Örebro, Sweden
+46 10 479 40 00

Enquiries Jessica Baldgrim
+46 10 479 66 44
Jessica.baldgrim@scb.se

You may copy and otherwise reproduce the contents in this publication.
However, remember to state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Teachers outside the profession 2022/2023
Report 2023:6.

URN:NBN:SE:SCB-2023-A40BR2306_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

Lärarbristen har under en längre tid varit en utmaning för skolväsendet. En del lärare väljer att lämna yrket och arbetar i stället med något annat. Varför valde de att lämna skolan och kan de tänka sig att återvända? Vad behöver förändras i så fall? Den här rapporten beskriver resultaten från enkätundersökningen ”Läraryrkesläsningens karriärvägar” som genomfördes under hösten 2022 och som belyser just dessa frågeställningar. Statistiken avser dem som lämnat yrket under de senaste tio åren och är en viktig pusselbit i arbetet med den framtida kompetensförsörjningen av lärare.

För att bidra med kunskap på det viktiga området utvecklar SCB statistiken om lärare och deras karriärval. SCB bedömde att frågan om varför lärare lämnar yrket och om de kan tänka sig att återvända är viktig och att det var angeläget med en uppföljning av motsvarande undersökning från 2016. Därutöver pågår ett utvecklingsarbete om statistik som belyser hur många lärare som arbetar inom skolan samt hur många som lämnar läraryrket och skolan och vad de gör i stället. Den nya statistiken kommer att publiceras senare under 2023 på www.scb.se/UF0551. På den sidan finns också den här rapporten och den från 2016.

SCB i maj 2023

Cecilia Stenbjörn
Enhetschef

Katarina Wizell
Sektionschef

Innehåll

Förord	3
Innehåll	4
Sammanfattning	6
Inledning	7
Bakgrund	7
SCB utvecklar statistiken om lärare utanför yrket	7
Beskrivning av dem som lämnat yrket	8
Disposition	9
Anledningar till att lämna yrket	11
Arbetsmiljö den vanligaste anledningen till att lämna yrket	11
Vanligt med övertid, främst bland kvinnor	13
Hög arbetsbelastning det vanligaste skälet för att lämna yrket	14
Jämförelse över tid	18
Lärare utanför yrket som kan tänka sig att återvända	20
Mer än varannan kan tänka sig att arbeta som lärare igen	20
Kvinnliga grundskollärare minst positiva till återgång	21
Viktigaste faktorn är mer tid till undervisning	22
Jämförelse över tid	24
Kort om statistiken	25
Statistikens ändamål och innehåll	25
Statistikens framställning	25
Statistikens kvalitet	26
Referenser	27

Teachers outside the profession 2022/2023 28

Sammanfattning

Det finns en brist på lärare. Bristen beror på att det inte finns tillräckligt många behöriga lärare och även om en del i lösningen till exempel kan vara att erbjuda fler utbildningsplatser så kan behöriga lärare som lämnat sin profession betraktas som en outnyttjad resurs. Av den anledning har SCB frågat lärarna som lämnat yrket under de senaste tio åren varför de lämnade och om de kan tänka sig att komma tillbaka till skolan.

Arbetsmiljön den vanligaste anledningen för att lämna yrket

Den vanligaste anledningen till att lärare lämnat skolan är arbetsmiljön, till exempel stress och arbetsbelastning. Det gäller både för lärare som hade sin senaste anställning inom grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildning (komvux). Den näst vanligaste anledningen var arbetsvillkor, till exempel lön och arbetstider, följt av intresset för ett annat yrke.

En högre andel av grundskolelärarna än av gymnasie- eller komvuxlärare angav arbetsmiljön som skäl för att lämna yrket. Arbetsbelastning, små möjligheter att styra över arbetssituationen och för stora elevgrupper var vanligare bland grundskolelärarna bidrog till att lämna skolan. Det var även vanligare att lärare inom grundskolan arbetade övertid jämfört med gymnasie- och komvuxlärarna. Andelen som angav arbetsvillkor och intresset för ett annat yrke var större bland gymnasielärarna än bland grundskollärarna.

Många kan tänka sig att återvända till skolan

Mer än varannan lärare som lämnat yrket kan tänka sig att komma tillbaka till professionen. Lärare vid gymnasieskolan och inom komvux är något mer positiva till en återgång jämfört med grundskollärare. Mer tid för att förbereda, genomföra och följa upp undervisningen, en rimligare arbetsbelastning och att få större möjligheter att styra över arbetssituationen är faktorer som i hög utsträckning skulle bidra till en eventuell återgång. Lönen är en annan faktor som påverkar. Det är överlag små skillnader mellan skolformerna kring vilka anledningar som skulle bidra till en eventuell återgång.

Mindre andel kan tänka sig att återvända jämfört med 2016

Jämfört med 2016 är det idag en något mindre andel som är villiga att komma tillbaka till läraryrket och minskningen är störst bland kvinnor. Jämförelse mellan åren antyder att det finns faktorer som indikerar en sämre arbetsmiljön. En högre andel anger, idag, att arbetsbelastning, stress och förväntningar från vårdnadshavare, många administrativa uppgifter, små möjligheter att styra över arbetssituationen och för stora elevgrupper bidragit helt eller till stor del till att lämna yrket.

Inledning

Bakgrund

Den här rapporten innehåller statistik från Statistikmyndigheten SCB:s senaste undersökning av "Lärares karriärval". Undersökningen genomfördes hösten 2022 och är en uppföljning av undersökningen från 2016. Undersökningen genomfördes eftersom bristen på utbildade lärare och pedagoger är ett fortsatt problem.

Skolverket uppskattar att det kommer saknas omkring 12 000 behöriga lärare och förskollärare fram till år 2035. Det beror framför allt på pensionsavgångar men även att lärare som lämnat sin tjänst för annat arbete behöver ersättas. Skolverket definierar bristen som att det inte finns tillräckligt många nytexaminerade behöriga lärare för att möta det beräknade examinationsbehovet (Läraryrprognosen 2022, Skolverket).

Läraryr utbildade som inte arbetar med undervisning kan betraktas som en outnyttjad resurs för samhället. Det kan också ses som en naturlig flexibilitet på arbetsmarknaden och att lärares kunskaper är efterfrågade även inom andra branscher. Beroende på perspektiv kan det påverka vilka anledningar som ligger bakom att lärare lämnar läraryrket och skolan.

SCB utvecklar statistiken om lärare utanför yrket

Enkätundersökning hösten 2022

Den här studien undersöker bland annat vilka bakomliggande faktorer som bidrar till att läraryr utbildade lämnar läraryrket och skolan, om de kan tänka sig att återgå till läraryrket och vad som motiverar en återgång. Det är viktigt att tänka på att svaren endast avser dem som lämnat yrket. Det är oklart om deras åsikter är representativa för hela lärarkåren, men vi kan anta att dem inte är ensamma om sina bedömningar av vilka områden som behöver förbättras.

Statistiken samlades in under oktober 2022 till januari 2023 via webbenkät. Samtliga personer som lämnat yrket och arbetade med något annat ingick i studien. Av dem valde 62 procent att svara på enkäten. Resultaten har med statistiska metoder räknats upp så att siffrorna representerar samtliga som ingick i undersökningen.

Ny registerbaserad statistik är under utveckling

SCB håller på att utveckla registerbaserad statistik om hur många lärare som lämnar yrket och vad de gör i stället. Statistiken planeras att publiceras senare under 2023 och ska sedan uppdateras regelbundet. Det är också anledningen till att den här studien inte innehåller någon registerdel, motsvarande den som fanns i den första studien från 2016.

Beskrivning av dem som lämnat yrket

Lärare som lämnat yrket under de senaste tio åren

I studien ingick ungefär 4 750 personer. De jobbade under 2022, men inte som lärare inom skolan utan arbetade med något annat. De var högst 65 år gamla, hade en lärarlegitimation och hade arbetat som lärare inom skolan minst två år någon gång mellan åren 2012 och 2020. De skolformer som ingick är grundskolan, gymnasieskolan och komvux. De lärare som bytt yrke men fortsatt arbetar inom skolan, och som till exempel blivit skolchef eller rektor, ingår inte i studien. Lärare som under 2012 till 2020 enbart arbetat inom förskolan ingår inte heller i studien. Läs mer i kapitlet Kort om statistiken om vilka som ingick.

I studien ställdes många villkor för att ringa in vilka som skulle svara på enkäten så att statistiken skulle bli så relevant som möjlig. Som vi sa ovan har en del personer exkluderats och därför är antalet som lämnat yrket större än 4 700. Vi kan därför inte ange hur stor andel av lärarna som lämnat yrket i förhållande till samtliga lärare. Men det kan ändå vara bra att få en uppfattning om storleksförhållandena och därför nämner vi här att det hösten 2022 var totalt 155 000 personer med pedagogisk högskoleexamen som arbetade inom skolan. Då ingår alla skolformer och samtliga personalkategorier.

Beskrivning av gruppen som ingår i undersökningen

Bland dem som lämnat yrket var omkring 70 procent kvinnor och 30 procent var män. Sett till samtliga yrkesverksamma lärare 2022 var könsfördelningen ungefär densamma.

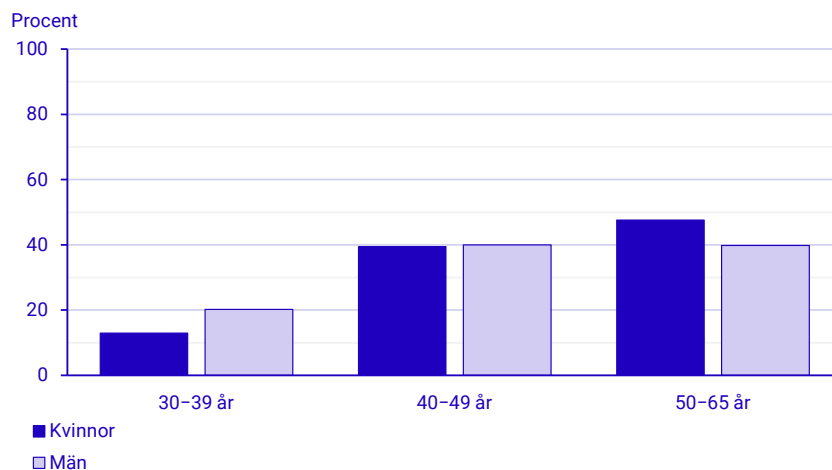
De flesta som lämnat läraryrket arbetade vid sin senaste anställning inom grundskolan, följt av gymnasieskolan. De som arbetade inom kommunal vuxenutbildning (komvux) var den minsta gruppen. I grundskolan och komvux var majoriteten av dem som lämnat yrket kvinnor, medan könsfördelningen var någorlunda jämn bland dem som hade sin senaste anställning inom gymnasieskolan. Det är ungefär samma mönster som bland de yrkesverksamma lärarna.

Tabell 1
Skolform vid senaste anställning. Kvinnor och män
Lärare utanför yrket 2022

Skolform	Antal		Andel	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Grundskolan	2 218	743	75	25
Gymnasieskolan	823	636	56	44
Komvux	255	74	78	22
Totalt	3 296	1 453	69	31

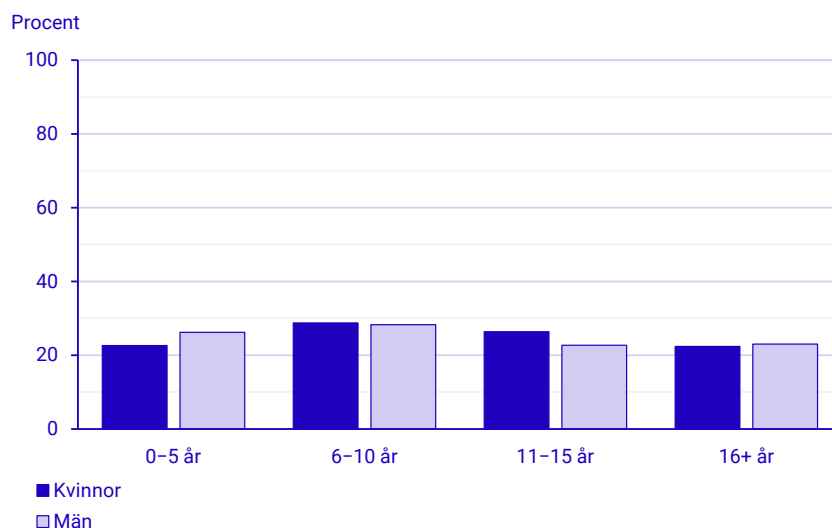
Av dem som lämnat yrket var 45 procent av kvinnorna och 40 procent av männen över 50 år men hade ännu inte uppnått pensionsålder, 65 år. Lägst andel återfinns i det yngre åldersspannet, vilket är naturligt med tanke på till att de ska utbildat sig och arbetat minst två år inom yrket för att ingå i undersökningen.

Diagram 1
Andel kvinnor och män i olika åldersgrupper. Ålder 2022
Lärare utanför yrket 2022

Ungefär tre av fyra lärarutbildade som har lämnat yrket hade arbetat 6 år eller längre inom yrket. Skillnaderna mellan kvinnor och män var små.

Diagram 2
Andel kvinnor och män som arbetat olika lång tid i läraryrket innan karriärbytet
Lärare utanför yrket 2022

Disposition

I den här rapporten presenteras resultaten från den senaste enkätundersökningen. I det första kapitlet redovisas varför lärarna valde

att lämna yrket. I det andra kapitlet beskrivs om de kan tänka sig att arbeta som lärare igen och vilka faktorer som skulle bidra till det.

Statistiken redovisas genomgående könsuppdelad. Andra bakgrundsfaktorer nämns om det finns skillnader mellan olika grupper. Dessa bakgrundsfaktorer är skolform vid senaste anställning, ålder 2022 och antal år i yrket.

I tabellbilagan till rapporten finns samtliga enkätfrågor redovisade.

Anledningar till att lämna yrket

De viktigaste resultaten

- Arbetsmiljö, till exempel stress och arbetsbelastning, är den vanligaste anledningen till att lämna läraryrket. 69 procent av kvinnor och 64 procent av män anger det som skäl. Ungefär 40 procent anger arbetsvillkor, till exempel lön och arbetstider, som skäl för att lämna yrket. Andelen är högre bland män än kvinnor. En lika stor andel, 40 procent, uppger intresse till ett annat yrke som skäl. Även det skälet är vanligare bland män än kvinnor.
- En närmare analys av faktorer kopplade till skolan visar att följande anledningar var vanliga för att lämna läraryrket: arbetsbelastningen, att arbetet är psykiskt krävande (till exempel stress, förväntningar från vårdnadshavare), för många administrativa arbetsuppgifter och små möjligheter att styra över arbetssituationen.
- Totalt hade nästan 70 procent av kvinnorna som lämnat yrket arbetat övertid minst en dag i veckan när de arbetade som lärare senast. Motsvarande andel bland män var strax över hälften. Andelen var högst i grundskolan.
- Jämförelsen över tid visar att flera faktorer som bidrog till att lämna läraryrket består. Arbetsbelastning, stress och förväntningar från vårdnadshavare, för många administrativa uppgifter, små möjligheter att styra över arbetssituationen och för stora elevgrupper är vanligare 2022 än 2016.

Arbetsmiljö den vanligaste anledningen till att lämna yrket

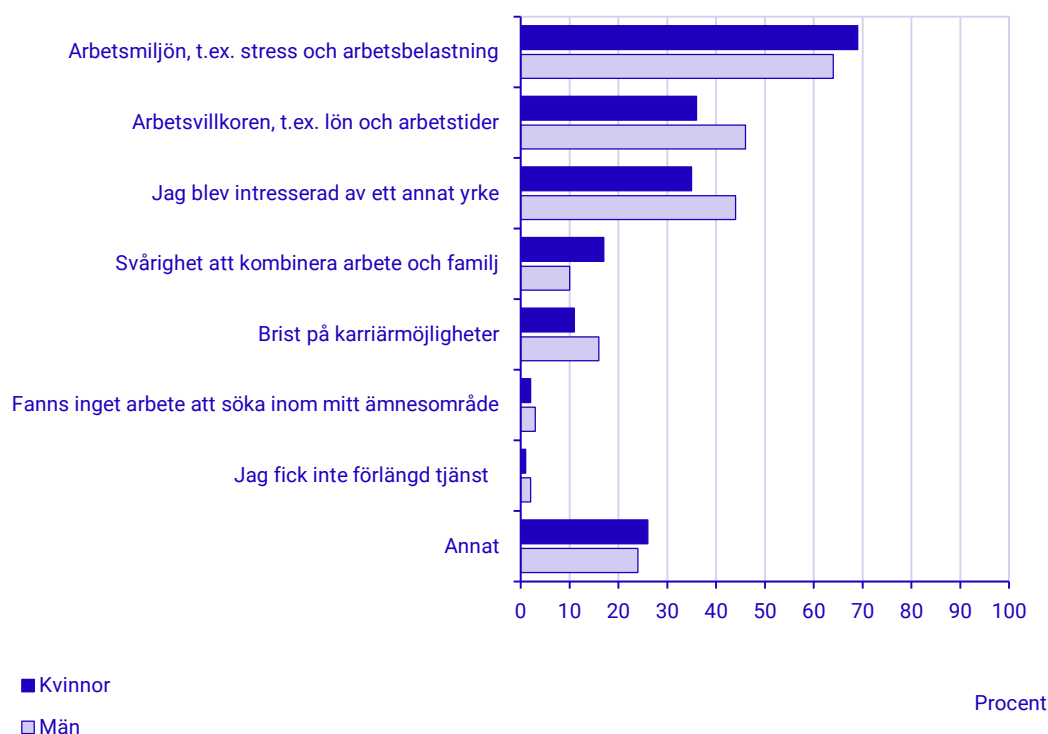
Arbetsmiljö, till exempel stress och arbetsbelastning, är den vanligaste anledningen till att lämna läraryrket. Den näst vanligaste anledningen är arbetsvillkor, till exempel lön och arbetstider, följt av intresse för ett annat yrke. Svårigheten att kombinera arbete och familj samt brist på karriärmöjligheter var inte lika vanliga som de ovan nämnda anledningarna. Att det inte fanns något arbete att söka eller att de inte fick förlängd tjänst var ovanliga anledningar till att lämna yrket.

Även andra anledningar var vanliga och där kunde de svarande skriva egna svar. Bland svaren återfinns bland annat att de valt starta eget företag, men fortsatt inom utbildningsväsendet. Andra anledningar är fortsatt arbete med stödåtgärder för barn och ungdomar, men inte inom skolan, eller att de ville bidra till en positiv utveckling av skolan på något annat sätt än som lärare.

Bland kvinnor var det 69 procent som angav arbetsmiljö som det ett skäl till att de lämnat yrket och bland män var det 64 procent som angav samma skäl. Svårigheten att kombinera arbete och familj angavs av en något högre andel kvinnor och brist på karriärmöjligheter angavs av en något högre andel män. Männen angav i något högre utsträckning arbetsvillkor och intresse för andra yrken som anledningar till att ha lämnat yrket.

Diagram 3

Andel som anger olika anledningar till att inte längre arbeta som lärare inom skolväsendet*. Kvinnor och män
Lärare utanför yrket 2022

* Uppgiftslämnare kunde markera flera svar och därför summerar inte statistiken till 100 procent.

Anledningar till att lämna läraryrket går att betrakta utifrån vilken skolform de lärare som lämnat yrket senast var anställd inom. Sett ur ett sådant perspektiv finns det några skillnader:

- Arbetsmiljön var vanligare att lärare inom grundskolan angett som skäl, följt av lärare vid en gymnasieskola. Bland lärare vid komvux var det den vanligaste anledningen men andelen var ändå lägre utsträckning jämfört med lärare inom grund- och gymnasieskolan.
- Det var vanligare att gymnasielärare angav att de blivit intresserade av ett annat yrke eller att yrkesbytet berodde på arbetsvillkoren.

- Svårigheter att kombinera arbetet och familj var vanligast att lärare vid grundskolan angett följt av gymnasielärare och därefter lärare vid komvux.
- Det var vanligare att gymnasielärare eller lärare vid komvux angett brist på karriärmöjligheter jämfört med grundskolelärarna.

Ålder påverkar skäl för att lämna läraryrke

Det är vanligare att de som var under 50 år angett att de blev intresserade av ett annat yrke, brist på karriärmöjligheter, arbetsvillkoren (till exempel lön och arbetstider) eller svårigheter att kombinera arbetet och familj jämför med dem som var 50 år eller äldre. Lärare mellan 30 och 39 år angav i högre utsträckning att arbetsmiljön påverkade deras beslut att lämna yrket jämfört de över 40 år.

Vanligt med övertid, främst bland kvinnor

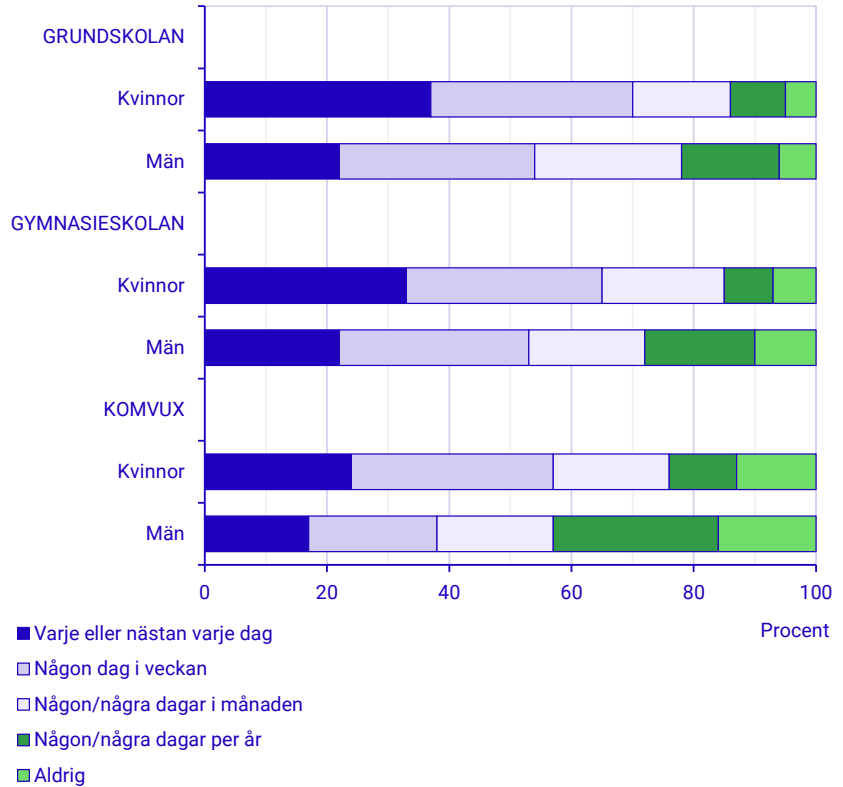
Att arbeta övertid innebär arbete som inte ryms inom schemalagd arbetstid eller inom den avtalade förtroendearbetstiden. Strax över 30 procent svarade att de, när de arbetade som lärare senast, arbetade övertid varje eller nästan varje dag i veckan. Därutöver angav en lika stor andel att de arbetade över någon dag i veckan.

Andelen som arbetade övertid minst en gång per vecka var högre bland kvinnor än bland män. Det mönstret fanns oavsett skolform för senaste anställning. Sett till en normal arbetsvecka för lärare angav nästan 70 procent av kvinnorna att de arbetade övertid minst en dag i veckan. Det är en högre andel än bland männen där strax över hälften angav att de arbetade övertid någon gång i veckan.

Det var vanligast med övertid minst en gång per vecka bland kvinnor som hade sin senaste anställning inom grundskolan. Andelen var något lägre bland de kvinnor som hade sin senaste anställning inom gymnasieskolan och lägst bland dem som hade arbetat inom komvux. Bland män var det ungefär lika vanligt med övertid inom grundskolan som inom gymnasieskolan, men det var mindre vanligt bland dem som hade sin senaste anställning inom komvux.

Diagram 4

Andel kvinnor och män som arbetar övertid. Skolform för senaste anställning
Lärare utanför yrket 2022

Hög arbetsbelastning det vanligaste skälet för att lämna yrket

De svarande fick även svara på ett antal påståenden om deras arbetsmiljö och arbetsvillkor och i vilken grad dessa bidrog till att personen inte längre arbetar som lärare.

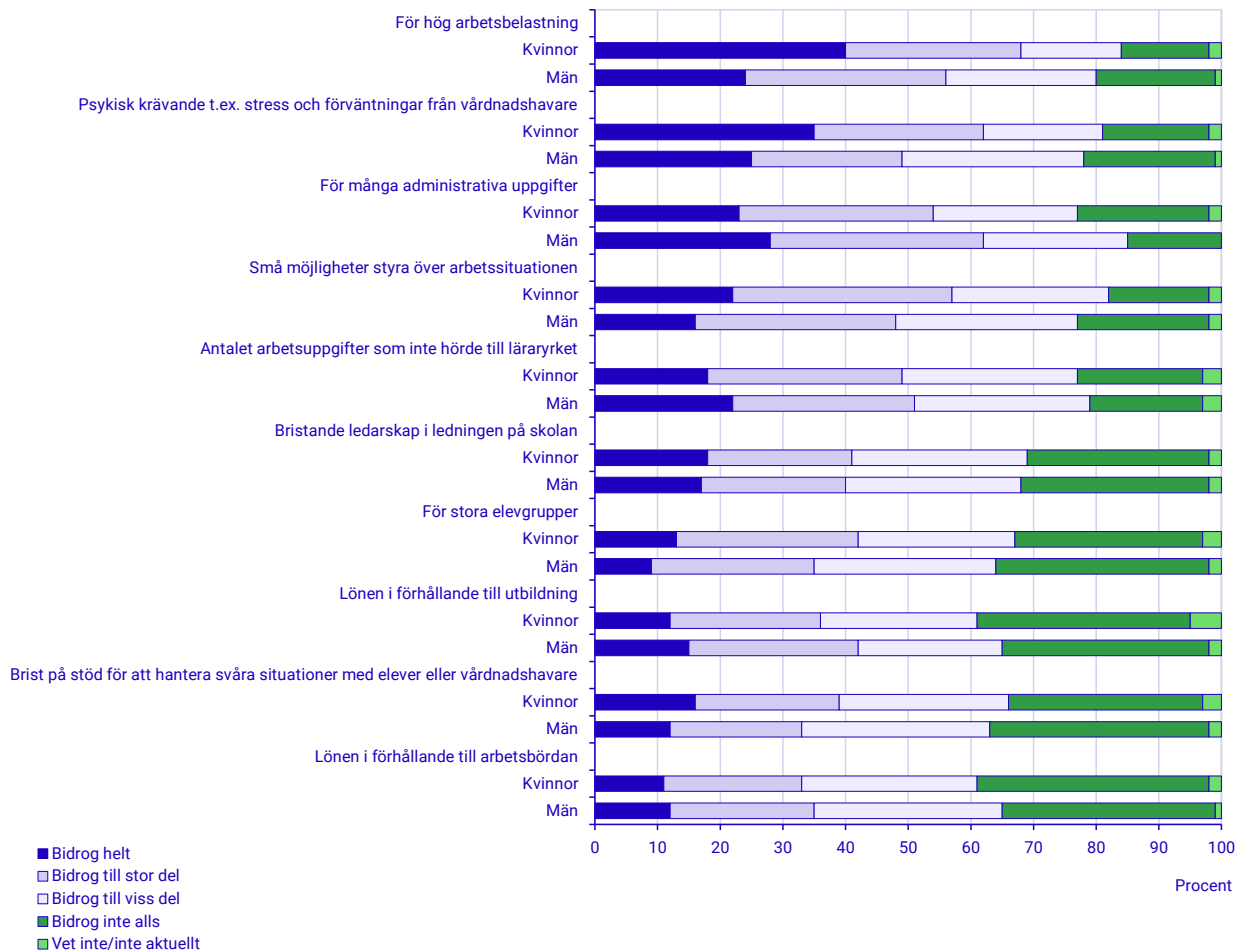
En god arbetsmiljö är tänkt att minska ohälsa och öka arbetsglädje, men även främja utvecklingen av en verksamhet. Arbetsmiljö omfattar alla förhållanden på en arbetsplats, sociala, organisatoriska liksom fysiska förhållanden (Arbetsmiljöverket, 2022).

Lärare som lämnat yrket angav i hög utsträckning att arbetsbelastning, stress och förväntningar från vårdnadshavare, för många administrativa uppgifter, små möjligheter att styra över arbetsituationen och mängden arbetsuppgifter som inte hör till yrket har bidragit till att lämna yrket.

Diagram 5

I vilken grad de tio viktigaste faktorerna bidrog till att lämna läraryrket

Lärare utanför yrket 2022

Mindre viktiga anledningar

Andra anledningar som bidrog i mindre omfattning till att de lämnat yrket var (i fallande ordning där den viktigaste anledningen nämns först):

- lönen i förhållande till arbetsbördan
- fysiskt krävande
- karriärhinder
- hinder för kompetensutveckling
- lönen i förhållande till andra lärares lön på arbetsplatsen
- otrygghet på grund av elever
- bristande stöd bland kollegor
- svårt med undervisning i ämnet
- otrygghet på grund av vårdnadshavare.

Stora elevgrupper och svårt att styra sin egen arbetssituation bidrar till att grundskolelärarna lämnar yrket

Arbetsbelastning är den enskilt vanligaste anledningen som bidrog helt eller till stor del till att lämna läraryrket. Ett övergripande mönster för många orsaker till att lämna yrket är att grundskollärare anger respektive orsak i högre utsträckning än gymnasielärare. Andelarna är minst bland dem som hade sin senaste anställning inom komvux. Se diagram 6. Det mönstret gäller med några undantag:

- Små möjligheter att styra över arbetssituationen bidrog ungefär lika mycket bland lärare som hade sin senaste anställning inom gymnasieskolan som bland dem som hade sin senaste anställning inom komvux. Andelen var högre bland dem som hade sin senaste anställning inom grundskolan.
- Bristande ledarskap i ledning på skolan bidrog ungefär lika mycket oberoende av skolform vid senaste anställning.
- För stora elevgrupper bidrog ungefär lika mycket bland lärare som hade sin senaste anställning inom gymnasieskolan som bland dem som hade sin senaste anställning inom komvux. Andelen var högre bland dem som hade sin senaste anställning inom grundskolan.
- Lönen i förhållande till utbildningen bidrog ungefär lika mycket oberoende av skolform vid senaste anställning.
- Brist på stöd för att hantera svåra situationer med elever eller vårdnadshavare bidrog ungefär lika mycket bland lärare som hade sin senaste anställning inom gymnasieskolan som bland dem som hade sin senaste anställning inom komvux. Andelen var högre bland dem som hade sin senaste anställning inom grundskolan.
- Lönen i förhållande till arbetsbördan bidrog ungefär lika mycket oberoende av skolform vid senaste anställning.

Diagram 6

Andel som angav att respektive anledning bidrog helt eller till stor del till att lämna läraryrket. Skolform för senaste anställning som lärare

Lärare utanför yrket 2022

Arbetsbelastning och stress vanligare orsak bland kvinnor

Det finns vissa skillnader mellan kvinnor och män, men skillnaderna beror ofta på att fler kvinnor än män arbetar inom grundskolan och inom komvux och att anledningarna till att lämna yrket skiljer sig mellan skolformerna. Några faktorer skiljer sig dock mellan kvinnor och män inom samma skolform:

- En högre andel kvinnor än män angav att arbetsbelastningen bidrog helt eller till stor del till att lämna yrket. Det gäller inom alla tre skolformerna.
- Inom alla tre skolformerna angav en större andel kvinnor än män att det helt eller till stor del bidrog till att lämna yrket att yrket är psykiskt krävande, till exempel stress och förväntningar från vårdnadshavare.
- Män som hade sin senaste anställning inom grundskolan respektive gymnasieskolan angav i högre grad än kvinnor inom samma skolform att för många administrativa uppgifter bidrog till att de lämnade yrket.
- Lönen i förhållande till arbetsbördan upplevs som ett större problem av män som hade sin senaste anställning inom gymnasieskolan respektive komvux jämfört med kvinnor inom samma skolform.

Mindre skillnader bland gymnasielärare som arbetade för kommunal respektive enskild huvudman

En analys av de tio viktigaste anledningarna för att ha lämnat yrket utifrån om den senaste anställningen var vid en skola som drevs av en kommunal eller av en enskild huvudman visar att det inom grundskolan inte finns några skillnader mellan kommunal och enskild huvudman.

Inom gymnasieskolan finns däremot vissa mindre skillnader. Bland lärare som hade sin senaste anställning vid en kommunal skola var det vanligare att bristande ledarskap i ledningen på skolan bidrog helt eller till stor del till att lämna yrket jämfört med lärare som hade sin senaste anställning vid en enskild huvudman.

Bland lärare som hade sin senaste anställning vid en enskild huvudman var det däremot vanligare att följande bidrog helt eller till stor del till att lämna yrket:

- att arbetet är psykiskt krävande, till exempel stress och förväntningar från vårdnadshavare
- för många administrativa arbetsuppgifter
- antalet arbetsuppgifter som inte hörde till läraryrket
- för stora elevgrupper
- lönen i förhållande till utbildningen
- lönen i förhållande till arbetsbördan.

Jämförelse över tid

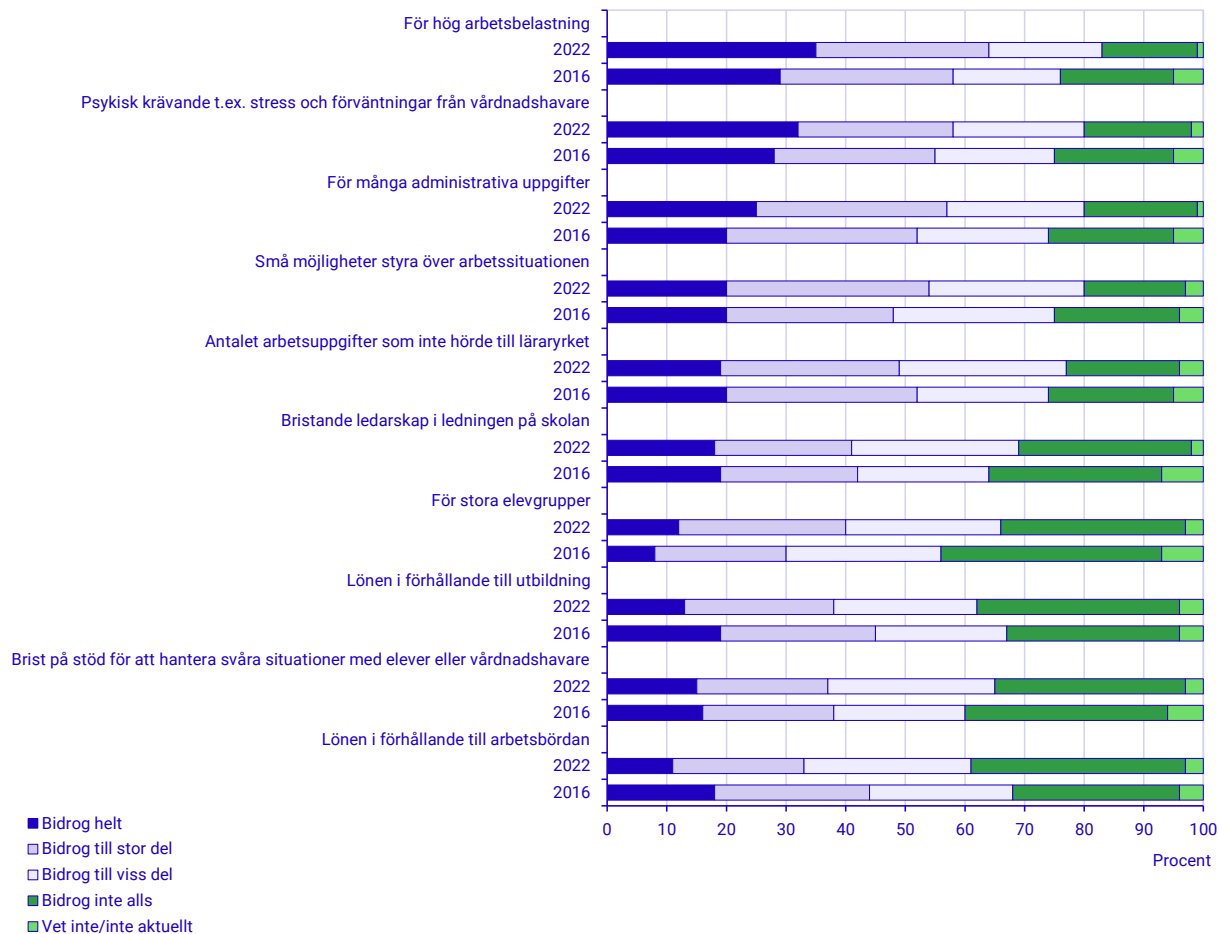
I båda undersökningarna fick lärarna som lämnat yrket svara på ett antal påståenden om deras arbetsmiljö och arbetsvillkor och i vilken grad de bidrog till att personen inte längre arbetar som lärare. Jämförelser visar att det finns flera faktorer som bidrar i något större utsträckning 2022 jämfört med 2016 till att lärare väljer att lämna yrket. Några få faktorer påverkar i stället mindre.

Lärare som lämnat yrket angav 2022 i något högre utsträckning jämfört med 2016 års undersökning att arbetsbelastning, stress och förväntningar från vårdnadshavare, för många administrativa uppgifter, små möjligheter att styra över arbetssituationen och för stora elevgrupper bidragit helt eller till stor del till att lämna yrket. Lönen i förhållande till arbetsbelastning och i förhållande till utbildningen, bristande ledarskap inom ledningen på skolan och antalet arbetsuppgifter som inte hör till yrket är anledningar som inte längre bidrar i lika hög grad 2022 som de gjorde 2016. En genomgång av fritextsvaren visar att en del lärare som lämnat yrket valt att starta eget företag men fortsatt inom utbildningsväsendet. Det är en anledning som 2016 inte återgavs i samma utsträckning.

Diagram 7

Skäl för att lämna och i vilken grad dessa bidrog till att lämna läraryrket, jämförelse 2016 och 2022.

Lärare utanför yrket 2022

Lärare utanför yrket som kan tänka sig att återvända

De viktigaste resultaten

- Drygt 50 procent kan tänka sig att arbeta som lärare igen. Andelen är högre bland män (62 procent) än bland kvinnor (51 procent). Att vara öppen för att i framtiden arbeta som lärare igen är vanligare bland dem som är yngre jämfört med de som är äldre. Grundskolelärare är minst positiva till att återvända, 51 procent kan tänka sig en återgång. Mest positiva är gymnasielärarna där 62 procent var öppna för att i framtiden arbeta som lärare inom skolan igen.
- Mer arbetstid för att förbereda, genomföra och följa upp undervisningen samt rimligare arbetsbelastning i förhållande till arbetstid är faktorer som värderas högt för att komma tillbaka till läraryrket. Därefter följer att kunna styra över arbetssituationen och högre lön som faktorer som skulle bidra till en eventuell återgång.
- Jämförelsen över tid visar att andelen som är villiga att komma tillbaka har minskat något. I 2016 års undersökning var andelen cirka 60 procent. Det är framför andelen kvinnor som kan tänka sig att återvända som har minskat.

Mer än varannan kan tänka sig att arbeta som lärare igen

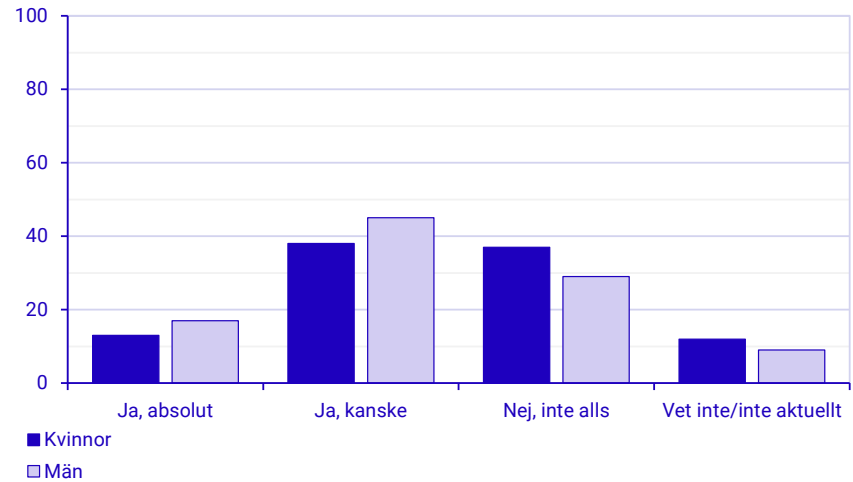
I enkäten ställdes den hypotetiska frågan ”Kan du tänka dig att arbeta som lärare inom skolväsendet igen?”. Det vanligaste svaret var ”Ja, kanske”, vilket strax över 40 procent angav. Andelen var något högre bland män än bland kvinnor. Drygt 15 procent svarade ”Ja, absolut” och även det svaret var något vanligare bland män än bland kvinnor. Totalt kan 55 procent tänka sig arbeta som lärare inom skolväsendet igen. Andelen var 51 procent bland kvinnor och 62 procent bland män.

Diagram 8

Andelen kvinnor och män som kan tänka sig att arbeta som lärare igen

Lärare utanför yrket 2022

Procent

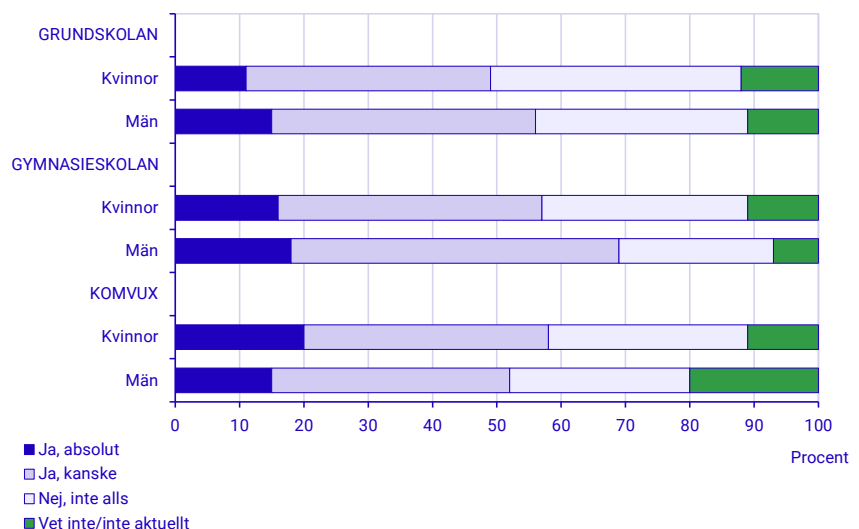
Kvinnliga grundskollärare minst positiva till återgång

De som senast varit verksamma som gymnasielärare och som lärare inom komvux kunde i högre utsträckning än grundskollärarna tänka sig att komma tillbaka till läraryrket. Inom grund- och gymnasieskolan var andelen något högre bland män än bland kvinnor. Bland dem som hade sin senaste anställning inom komvux var andelen i stället större bland kvinnor än bland män.

Diagram 9

Andelen kvinnor och män som kan tänka sig att arbeta som lärare igen. Skolform för senaste anställning

Lärare utanför yrket 2022

Viktigaste faktorn är mer tid till undervisning

Omkring 70 procent angav att mer tid för att förbereda, genomföra och följa upp undervisningen skulle bidra till att de skulle kunna tänka sig att arbeta som lärare igen. Näst viktigast var rimligare arbetsbelastning, 66 procent, följt av större möjligheter att styra över arbetsituationen, 60 procent. Även lönen var en faktor som värderades högt, närmare 60 procent angav att det bidrog helt eller till stor del.

Lärare oavsett ålder eller antal år till yrket, värderar faktorer som behöver förbättras likartat. Det finns dock ett par små skillnader sett till åldersgrupperna:

- Det är högre andel av dem som var under 50 år som svarat att karriärmöjligheter skulle bidra helt eller till stor del jämfört med dem som är 50 år eller över.
- Mindre elevgrupper skulle bidra i större utsträckning för dem som är mellan 30 och 39 år.

Rimligare arbetsbelastning kan locka kvinnor att återvända till yrket

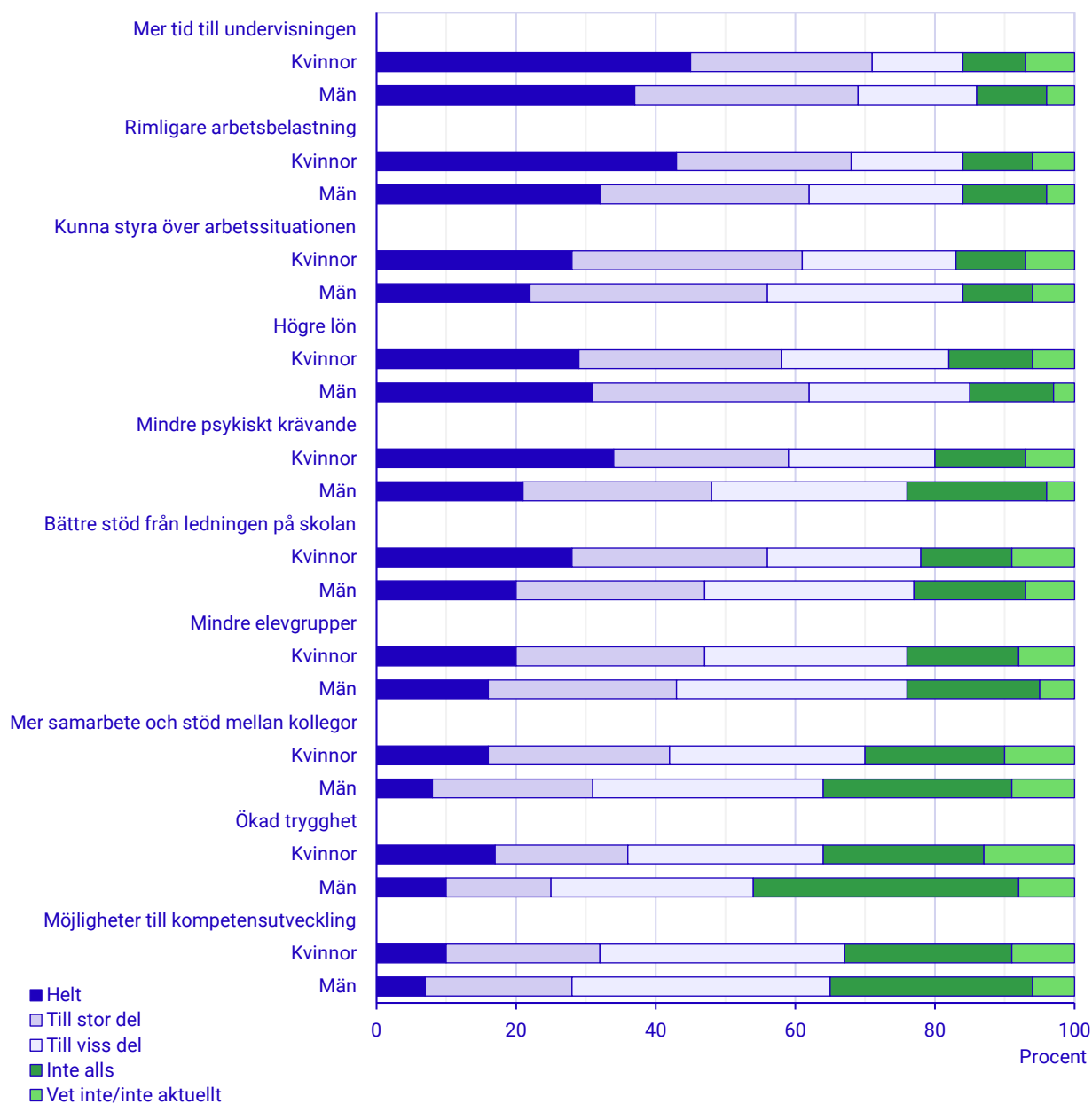
Det finns skillnader mellan kvinnor och män, men som tidigare nämnts beror skillnaderna ofta på att fler kvinnor än män arbetar inom grundskolan och inom komvux. Det finns en relation mellan kön och skolform och anledningarna till att kunna tänka sig återgå till yrket. Det finns dock ett par mönster som skiljer sig:

- Rimligare arbetsbelastningen i förhållande till arbetstiden är en anledning som är av vikt för alla tre skolformerna, men den lyfts särskilt bland kvinnor.
- Det finns inga skillnader mellan skolform och anledningen att få mer tid till att förbereda, genomföra och följa upp undervisningen. Dock anger kvinnor i högre grad jämfört med män att det skulle bidra helt.

Våra resultat är i linje med forskning på området

Casely-Hayford, Björklund, Bergström, Linqvist och Kvak (2022) pekar på att arbetsbelastningen är ett svårhanterligt problem och att de i deras studie hittat aspekter inom arbetsmiljön som kan kompensera och motverka den effekt som arbetsbelastningen har på lärarens hälsa. Det kan i sin tur bidra till att lärare väljer stanna inom yrket. Möjligheten att styra över och organisera sin undervisning, en stark samarbetskultur, en trygg skolmiljö och utrymme att utöva sin kompetens samt att känna att de har ett visst inflytande på arbetsplatsen lyftes fram som gynnande för att få lärare att vilja vara kvar. Utöver det fann de även att läraryrket över tid blivit mer styrt till att ansvara för dokumentation, vilket bidrar till att de upplever mindre tid till kärnuppgiften. Även om studierna utgår från olika frågeställningar finns det tangerande punkter som kan förklara varför lärare lämnar yrket och vad som behövs för att de ska vilja stanna.

Diagram 10. I vilken grad de tio viktigaste faktorerna* kan bidra till en eventuell återgång till läraryrket
Lärare utanför yrket, 2022

* Svarsalternativet "Mer tid till undervisning" är förkortad av utrymmesskäl. Hela svarsalternativet lyder "Mer arbetstid för att förbereda, genomföra och följa upp".

Bland fritextsvaren återfinns flera kommentarer som berör arbetstiden på ett eller annat sätt. Flertalet önskar att skolan går över till tvåläraresystem, att mentorskapet plockas bort eller att, om det ska finnas kvar, drar ner på undervisningen för att skapa möjlighet att skapa större fokus på antingen mentorskapet eller undervisningen. Många

efterlyser även att det inom läraryrket öppnas upp för deltidsarbete. Andra kommentarer berör hur skolan är organiserad; ökat stöd till elever med särskilda behov; ökat samarbete mellan skola, BUP, socialtjänsten och polisen; en ökad tydlighet i vad ledning, rektorer och läraren ansvarar för gentemot skola, elever och vårdnadshavare samt minskad dokumentationsbörda på undervisande lärare. Det finns även en stor mängd kommentarer om att förstatliga skolan eller organisera om den så att lärande och styrplan återigen blir huvudsaklig aktivitet inom skolväsendet.

Jämförelse över tid

Totalt kunde 55 procent tänka sig att arbeta som lärare inom skolväsendet igen. Närmare 35 procent svarade nekande och 11 procent angav att de inte visste eller att det inte var aktuellt.

Andelen som kan tänka sig att komma tillbaka var något mindre jämfört med 2016 då cirka 60 procent svarade att de kunde tänka sig att återvända till läraryrket. Det är framför allt kvinnor som gör skillnaden och som 2022 svarade i undersökningen att de inte alls kan tänka sig att återgå till läraryrket, cirka 6 procentenheter skillnad jämfört med 2016. Det går inte att se några signifikanta skillnader bland männen.

Vad som skulle bidra till en eventuell återgång är inte direkt jämförbara mellan åren. Det beror på att frågorna har förändrats. Med försiktighet indikerar 2022 års resultat att faktorer som 2016 värderades högt och angavs vara avgörande för en återgång är än idag faktorer som bidrar i hög grad.

Kort om statistiken

Nedan ges en kortfattad bild av vad statistiken omfattar och hur den framställts, dess tillförlitlighet samt definitioner och förklaringar. En mer utförlig dokumentation av statistiken finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/UF0551

Statistikens ändamål och innehåll

Undersökningens syfte är att få en bild av vilka orsaker som bidrar till att lärare väljer ett annat yrke, och hur många av dem som lämnat som skulle kunna tänka sig att återvända till läraryrket.

De som ingår är personer med lärarlegitimation med sammanlagt minst 2 års erfarenhet från läraryrket mellan åren 2012 och 2020. Anledningen till att personer som arbetat mindre än två år har uteslutits beror på att det är vanligt att lärare är borta ett år från yrket för att sedan återvända. Lärarlegitimation är idag ett krav för att examinera elever. Uppgifterna avser mätperioden oktober 2022 till januari 2023.

Statistiken redovisas på:

- Kön (kvinnor och män)
- Ålder vid 31 december 2022 (30–39 år, 40–49 år, 50–65 år)
- Huvudman (offentlig och enskild)
- Skolform vid senaste anställning som lärare (grundskola (inkl. fritidshem, förskoleklass, grundsärskola, specialskola), gymnasieskola (inkl. gymnasiesärskola), vuxenutbildning (inkl. särvox och SFI))
- Antal år i läraryrket (0–5 år, 6–10 år, 11–15 år, 16 år eller längre).

Statistikens framställning

Enkätundersökningen har gjorts en gång tidigare år 2016.

Undersökningen är en totalundersökning och det var frivilligt att delta. Undersökningens rampopulation utgjordes av personer som har en lärarlegitimation, arbetat som lärare sammanlagt minst två år mellan åren 2012 till 2020 men som inte finns med i lärarregistret under 2021, är yngre än 65 år och arbetar. Undersökningen omfattade nästan 6 400 personer.

För att säkerställa att personerna i undersökningen inte arbetade som lärare inom yrket ställdes en kontrollfråga i enkäten om de för närvarande arbetade som lärare inom utbildningsbranschen. De som

gjorde det klassificerades som övertäckning. Dem som i fritextsvar angav att de lämnat yrket på grund av rektorstjänst eller specialpedagog inom skolan klassificerades även de som övertäckning. När statistiken framställdes efter att insamlingen var avslutad fanns Skolverkets lärarregister över lärare 2022 att tillgå och det nyttjades för att korrigera för täckningsbrister. Efter borttagning av övertäckning kvarstod cirka 4 750 personer. Det var 137 000 personer som hade en lärarlegitimation, var yngre än 65 år och som hade arbetat som lärare minst två år mellan åren 2012 och 2020.

Undersökningen genomfördes som webbenkät. En mindre grupp erbjöds att delta via pappersenkät. Det första utskicket till digitala brevlådor skedde den 3 oktober. Dem som inte hade en digital brevlåda kontaktades den 5 oktober postalt. Tack- och påminnelsekort skickades ut digitalt den 21 oktober och postalt den 24 oktober. Påminnelsebrev skickades ut digitalt den 11 november och postalt den 14 november, för dem som skulle få en pappersblankett i utskicket gjordes enbart ett postalt utskick (14 november). En tredje påminnelse skickades ut digitalt den 13 december och postalt den 15 december. Insamlingen avslutades den 16 januari 2023.

Efter datainsamlingen har materialet granskats innan punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med hjälp av ett av SCB egenutvecklat estimationsprogram, ETOS. Skattningarna har förts över till Excel. Skattningar och konfidensintervall för samtliga enkätfrågor och redovisningsgrupper finns presenterade i tabellbilaga på www.scb.se/UF0551 under *Tabeller och diagram*.

Statistikens kvalitet

Statistiken i den här undersökningen är beräknad utifrån de svarande i en totalundersökning. I och med att statistiken endast är baserad på de svarande är de skattningar som presenteras i rapporten förknippade med en viss osäkerhet. Denna osäkerhet kan skattas och anges i i tabellbilagan som finns på www.scb.se/UF0551 under *Tabeller och diagram*.

Bortfallet, som med hänsyn tagen till övertäckningen var 38 procent, kan ha en snedvridande effekt på skattningarna. Det inträffar om bortfallet avviker från de svarande med avseende på det som ska undersökas. I syfte att minska bortfallets snedvridande effekter på skattningarna användes en kalibreringsestimator. I korthet består tekniken i att utnyttja registervariabler (hjälpvariabler) till att kompensera underrepresenterade grupper.

Referenser

Arbetsmiljöverket (u.å). Förebyggande – att skapa en bra arbetsmiljö. <https://www.av.se/halsa-och-sakerhet/halso--och-sjukvard/forebyggande---att-skapa-en-bra-arbetsmiljo/>

Skolverket (2021). Lärarprognos, Redovisning av uppdrag att ta fram återkommande prognoser över behovet av förskollärare och olika lärarkategorier. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=8945>

Casely-Hayford, J., Björklund, C., Bergström, G., Linqvist, P. & Kwak, L. (2022). What makes teachers stay? A cross-sectional exploration of the individual and contextual factors associated with teacher retention in Sweden. *Teaching and Teacher Education* 113(2022) 103664. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103664>

Teachers outside the profession 2022/2023

There is a shortage of teachers. The shortage is due to the lack of sufficient qualified teachers, and although one part of the solution may be to offer more education spots, qualified teachers who have left the profession can be considered an untapped resource. For this reason, Statistics Sweden (SCB) has asked teachers who have left the profession during the past ten years why they left and if they would consider returning.

Work environment is the most common reason for leaving the profession

The most common reason for teachers leaving the profession is the work environment, such as stress and workload. This applies both to teachers who had their most recent employment in primary and lower-secondary school (primary), upper-secondary school (secondary), and adult education at upper-secondary level (adult education). The second most common reason was working conditions, including salary and working hours, followed by interest in pursuing a different career.

A higher proportion of teachers at primary school than secondary school or adult education teachers indicated the work environment as a reason for leaving the profession. Workload, limited control over the work situation and large class sizes were more common among primary teachers and contributed to their decision to leave the school. Primary school teachers also worked overtime more frequently compared to secondary school and adult education teachers. The proportion of teachers citing working conditions and interest in another profession was higher among secondary school teachers than among primary school teachers.

Many would consider returning to teaching

More than 50 per cent of the teacher who have left the profession would consider returning. Teachers in secondary school and adult education are slightly more positive about returning compared to primary school teachers. Having more time to prepare, carry out, and follow up teaching, a reasonable workload, and better possibility to control the work situation are factors that would significantly contribute to a potential return. Salary is another influencing factor. Overall, there are minor differences between school forms regarding the reason that would contribute to a potential return.

A smaller share would consider returning compared to 2016

Compared to 2016, there is a slightly lower percentage of teachers willing to return to the teaching profession, and the decrease is more pronounced among women. A comparison between the years suggests that there are factors indicating that the work environment has changes. A higher proportion indicates that workload, stress, parental expectations, excessive administrative tasks, limited control over the work situations, and large class sizes have contributed entirely or largely to leaving the profession.

Short description of the survey conducted in autumn 2022

This study investigates, among other things, the underlying factors that contribute to teacher leaving teaching the teaching profession and school, whether they would consider returning to the teaching profession and what motivates a potential return. It is important to note that the responses only pertain to those who have left the profession. It is unclear if their opinions are representative of the entire teaching profession, but we can assume that they are not alone in their assessments of areas that need improvement.